

शिव छत्रपती शिक्षण संस्था संचालित,

राजर्षी शाहू महाविद्यालय, लातूर

(स्वायत्त)

मराठी विभाग

बी.ए., बी.एस्सी., बी.कॉम. द्वितीय वर्ष - (S L - मराठी)

AECC - Ability Enhancement Compulsory Course

अभ्यासक्रम

शैक्षणिक वर्ष: २०२३-२४

SEM- III

SR. NO.	CODE NO	COURSE NAME	MAX. MARKS		TOTAL	
			INTERNAL	END SEM.	MARKS	CREDI TS
1	U-MSL-303	भाषिक कौशल्ये आणि ललित वाङ्मय - भाग २	20	30	50	02

SEM- IV

SR. NO	CODE NO	COURSE NAME	MAX. MARKS		TOTAL	
			INTERNAL	END SEM.	MARKS	CREDI TS
1	U-MSL-403	भाषिक कौशल्ये आणि ललित वाङ्मय - भाग २	20	30	50	02

राजर्षी शाहू महाविद्यालय, लातूर (स्वायत्त)

मराठी विभाग - अभ्यासक्रम

बी.ए., बी.एस्सी., बी.कॉम. द्वितीय वर्ष - AECC- (S L -मराठी)

सत्र : तिसरे (गुण ५० / तासिका ४५ / क्रेडिट २)

अभ्यासपत्रिका ३ - भाषिक कौशल्ये आणि ललित वाङ्मय - भाग २, कोड क्र. -U-MSL-303

उद्दिष्टे: १) श्रवणाचे महत्त्व समजून घेणे. २) श्रवणाचे फायदे समजून घेणे. ३) चांगल्या संवादाचे महत्त्व आणि उपयोगिता समजून घेणे. ४) परिणामकारक बोलणे कसे विकसित करता येईल समजून घेणे. ५) चरित्र-आत्मचरित्रात्मक लेखनाचे स्वरूप समजून घेणे, चरित्र-आत्मचरित्रातील 'हौशी', 'ब्राह्मण-ब्राह्मणेतर वाद' आणि 'आपुलाचि वाद आपणाशी' आत्मचरित्राचे स्वरूप समजून घेणे.

निष्पत्ती: १) श्रवणाचे महत्त्व समजते व श्रवण कौशल्य विकसित होण्यास मदत होते. २) चांगल्या संवादाची परिभाषा समजेल व कुशल संवादास मदत होईल. ३) प्रभावी बोलण्याचे फायदे समजल्यामुळे प्रभावी बोलण्याच्या कौशल्यात भर पडेल. ४) चरित्र-आत्मचरित्राचे स्वरूप लक्षात येईल.

घटक क्र.१ - भाषिक कौशल्ये - श्रवण कौशल्य

- श्रवणाचे महत्त्व
- श्रवण कौशल्य: व्याख्या, स्वरूप
- शब्दांशिवाय श्रवण
- श्रवणाचे फायदे
- श्रवणप्रक्रियेतील अडथळे
- श्रवणक्षमतेचे मूल्यमापन
- श्रवण-कौशल्य सुधारण्याचे उपाय

घटक क्र.२ - भाषिक कौशल्ये - संवाद-संभाषण कौशल्य

- संवाद म्हणजे काय?
- संवादाची गरज
- संवादाचे कार्य
- बोलण्याच्या कौशल्याची ओळख
- परिणामकारक बोलणे
- बोलण्याच्या कौशल्यांत भाषेचे स्थान

- भाषेवरील प्रभुत्व वाढविण्याची तंत्रे
- आत्मविश्वास
- बोलणे आणि भाषणाची तयारी: टिपण, सराव

घटक क्र.३- आत्मचरित्रात्मक लेखन

- लक्ष्मीबाई टिळक - हौशी ('स्मृतिचित्रे'तील निवडक वेचा)
- वि. द. घाटे - ब्राह्मण- ब्राह्मणेतर वाद: पूर्वरंग
(‘दिवस असे होते’तील निवडक वेचा)
- चंद्रकांत वानखडे - आपुलाची वाद आपणाशी (निवडक वेचा)
- आशा अपराद - भोगिले जे दुःख त्याला (निवडक वेचा)

घटक क्र.४ – वाङ्मयीन पत्रे

- लोकहितवादी गोपाळ हरी देशमुख - हिंदू लोकांचा आळसी स्वभाव (शतपत्रे)
- साने गुरुजी (पांडुरंग सदाशिव साने)- जसे शिक्षण तसे जीवन (श्यामची पत्रे)
- यशवंतराव चव्हाण यांची दोन पत्रे ('विरंगुळा' - संपा. रामभाऊ जोशी)

संदर्भ ग्रंथ:

- १) उपयोजित अभ्यासक्रम, मराठी भाषेचे संवादकौशल्ये - य.च.म.मु.विद्यापीठ, नाशिक,
- २ मराठी भाषेची संवादकौशल्ये - य. च. म. मु. विद्यापीठ, नाशिक
- ३) श्रवण आणि संभाषण कौशल्ये - य. च. म. मु. विद्यापीठ, नाशिक
- ४) वाचन आणि लेखन कौशल्ये - य. च. म. मु. विद्यापीठ, नाशिक
- ५) अध्ययन कौशल्य - य. च. म. मु. विद्यापीठ, नाशिक
- ६) अध्यायनासाठी संवादकौशल्ये - य. च. म. मु. विद्यापीठ, नाशिक
- ७) भाषिक विनिमय: तत्त्व आणि व्यवहार - य. च. म. मु. विद्यापीठ, नाशिक
- ८) मराठी भाषिक कौशल्य विकास - संपा. - डॉ. पृथ्वीराज तौर, अथर्व पब्लिकेशन, जळगाव
- ९) व्यावहारिक मराठी - डॉ. कल्याण काळे व डॉ. द. दि. पुंडे, निराली प्रकाशन, पुणे २०१२
- १०) व्यावहारिक मराठी - ल. रा. नसिराबादकर, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर, २०१११)
- ११) चरित्र-आत्मचरित्र: तंत्र आणि इतिहास - अ. म. जोशी
- १२) चरित्र-आत्मचरित्र - जान्हवी संत, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, १९७८
- १३) चरित्र-आत्मचरित्र - सदा कऱ्हाडे मराठी
- १४) आत्मचरित्रमीमांसा - डॉ. आनंद यादव
- १५) आत्मचरित्र - विश्वकोश, खंड २ मधील रा. ग. जाधव यांचे टिपण
- १६) मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड १, २, ३, ४, ५, ६, प्रकाशक: महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे
- १७) आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड १, २ - डॉ. अ. ना. देशपांडे

राजर्षी शाहू महाविद्यालय, लातूर (स्वायत्त)

मराठी विभाग - अभ्यासक्रम

बी. ए., बी. एस्सी., बी.कॉम. द्वितीय वर्ष - AECC- (S L -मराठी)

सत्र: चौथे

अभ्यासपत्रिका ३ - भाषिक कौशल्ये आणि ललित वाङ्मय - भाग २, कोड क्र. -U-MSL-403
(गुण ५० / तासिका ४५ / क्रेडिट २)

उद्दिष्टे: १) लेखन कौशल्याची गरज व महत्त्व समजून घेणे. २) स्वयं-अध्ययनासाठी लेखन कौशल्याची आवश्यकता समजून घेणे. ३) लेखन करताना येणाऱ्या अडचणींचा अभ्यास करणे. ३) गतिमान लेखनासाठी एकाग्रतेची आवश्यकता, उपाय शोधणे. ४) सृजनशील लेखनाचे स्वरूप समजून घेणे. ५) मराठीतील वैचारिक लेखनाची परंपरा स्वरूप समजून घेणे.

निष्पत्ती: १) लेखनाचे महत्त्व पटल्याने बिनचूक लेखन करण्यास मदत होईल. २) स्वयं-अध्ययनासाठी लेखनकौशल्य आत्मसात करता येईल. ३) लेखन करताना येणाऱ्या अडचणी समजून घेऊन त्या दूर करण्याचा प्रयत्न होईल. ४) बिनचूक व गतिमान लेखन करण्यास मदत होईल सर्जनशील लेखनास मदत होईल. ५) निर्मितीची प्रक्रिया समजेल. ६) मराठीतील वैचारिक साहित्याचे अध्ययन चांगल्याप्रकारे करता येईल.

घटक क्र.१- - भाषिक कौशल्ये - लेखनकौशल्य

-लेखनाची गरज, लेखनाचे महत्त्व

-लेखनातील अडचणी, अडचणी दूर करण्याचे उपाय, लेखनातील एकाग्रता

-लेखनासाठी प्रार्थमिक कौशल्ये - गती, सुलेखन, उचित श्रुतलेखन, शब्दलेखन,

-शब्दसंग्रह, शुद्धता, योग्य शब्दांचा वापर

-लेखनसिद्धीची महत्त्वाची अंगे - मांडणी, अनुक्रम, तर्कसंगती, भाषाविष्कार, लेखनसमीक्षा

घटक क्र.२- सर्जनशील लेखनकौशल्य

-सर्जनशील लेखन: संज्ञा, संकल्पना

-लेखकाची जीवनदृष्टी

-अनुभव, कल्पनाशक्ती

-अनुभूती, अभिव्यक्ती

घटक क्र.३- वैचारिक लेख

- ताराबाई शिंदे - स्त्रीपुरुष तुलना (निवडक वेचा)
- महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे - महाराष्ट्राच्या उत्कर्षाचा मार्ग (शिंदे लेखसंग्रह)
- डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर - खोती उर्फ शेतकरी वर्गाची गुलामगिरी (बहिष्कृत भारत)

घटक क्र.४ - प्रवासवर्णन

- रा. भी. जोशी - अंबा मनोहर नागरी (वाटचाल)
- अण्णा भाऊ साठे - मॉस्को ते लेनिनग्राड (माझा रशियाचा प्रवास)
- मीना प्रभू - इजिप्तायन (निवडक वेचा)

संदर्भ ग्रंथ:

- १) उपयोजित अभ्यासक्रम, मराठी भाषेचे संवादकौशल्ये - य.च.म.मु.विद्यापीठ, नाशिक, १९९९
- २) मराठी भाषेची संवादकौशल्ये - य. च. म. मु. विद्यापीठ, नाशिक
- ३) श्रवण आणि संभाषण कौशल्ये - य. च. म. मु. विद्यापीठ, नाशिक
- ४) वाचन आणि लेखन कौशल्ये - य. च. म. मु. विद्यापीठ, नाशिक
- ५) अध्ययन कौशल्य - य. च. म. मु. विद्यापीठ, नाशिक
- ६) अध्यायनासाठी संवादकौशल्ये - य. च. म. मु. विद्यापीठ, नाशिक
- ७) भाषिक विनिमय: तत्त्व आणि व्यवहार - य. च. म. मु. विद्यापीठ, नाशिक
- ८) मराठी भाषिक कौशल्य विकास - संपा. - डॉ. पृथ्वीराज तौर, अथर्व पब्लिकेशन, जळगाव
- ९) व्यावहारिक मराठी - डॉ. कल्याण काळे व डॉ. द. दि. पुंडे, निराली प्रकाशन, पुणे २०१२
- १०) व्यावहारिक मराठी - ल. रा. नसिराबादकर, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर, २०१११)
- ११) सर्जनात्मक लेखन - डॉ. आनंद पाटील - पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
- १२) सर्जन शोध आणि लिहिता लेखक - विलास सारंग, मौज प्रकाशन, मुंबई, २००७
- १३) साहित्याची निर्मिती प्रक्रिया - डॉ. आनंद यादव
- १४) भाषिक सर्जन आणि उपयोजन--डॉ. राजन गवस. डॉ. अरुण शिंदे व डॉ. गोमटेश्वर पाटील, दर्या प्रकाशन, पुणे, २०१२
- १५) भाषिक सर्जनशीलता : स्वरूप आणि प्रकार - य. च. म. मु. वि. नाशिक
- १६) विसाव्या शतकातील महाराष्ट्र - य. दि. फडके
- १७) विचारमंथन - डॉ. स. रा. गाडगीळ, प्रतिमा प्रकाशन पुणे, २००१
- १८) मराठी निबंध : उद्गम आणि विकास - स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद, २००९
- १९) महाराष्ट्राच्या जीवनातील स्थित्यंतरे - प्रा.भवानीशंकर पंडित
- २०) प्रबोधनाच्या दिशा - डॉ. गंगाधर पानतावणे
- २१) प्रबोधनाच्या पाऊलखुणा - संपा. निर्मलकुमार फडकुले, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे, १९७८